

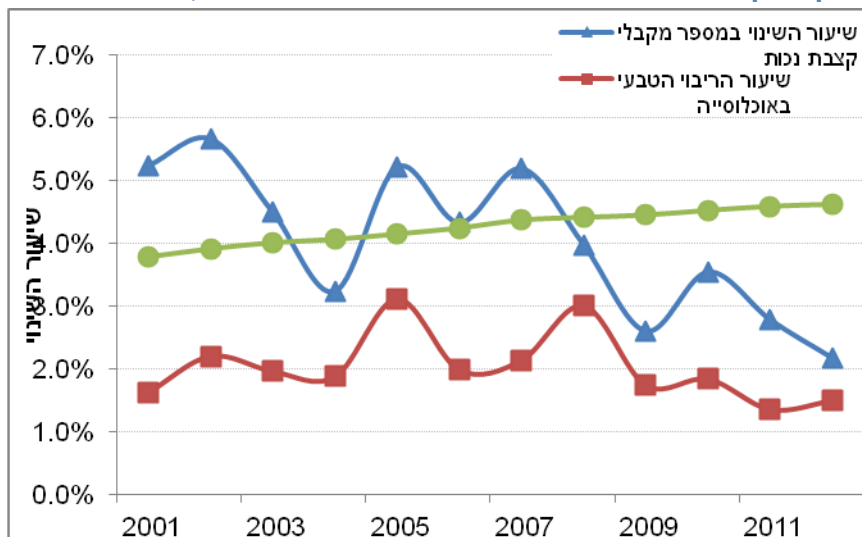
הודעה לעיתונות

בשנת 2012 קיבלו כ- 218,000 איש קצבת נכות, רק 19% מהם מועסקים

לקראת יום הנכה הבין לאומי החל השבוע מפרסם הביטוח הלאומי נתונים מסקר ומחקר חדשים, להלן עיקרי הדברים:

בשנה החולפת (2012) הגיע מספרם הממוצע של מקבלי קצבת נכות כללית ל-217,589 בחודש, שהם על פי אומדן כ-4.6% מהאוכלוסייה בגיל הזכאות לקצבה (18 עד גיל פרישה). לאחר כעשור במהלכו השתנה גיל הפרישה ונחקק תיקון 109 לחוק ("חוק לרון"), ניתן לראות התייבבות בשיעור הגידול השנתי במספר המקבלים סביב 2% בשנה – שיעור זהה לקצב הריבוי הטבעי באוכלוסייה.

מקבלי קצבת נכות והתפתחות האוכלוסייה בגיל העבודה, 2012-2001

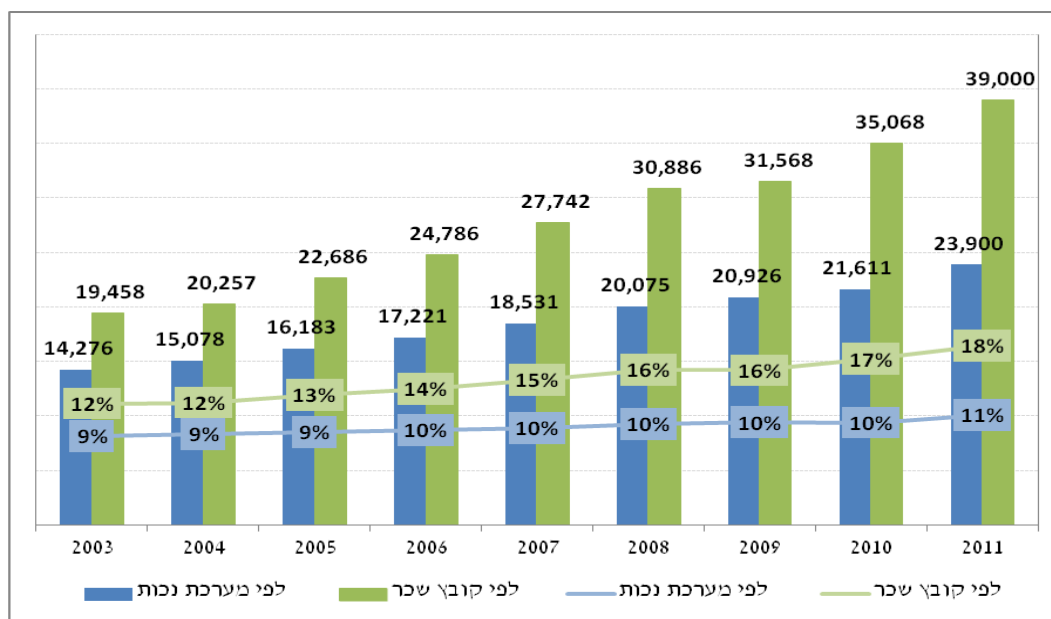

הגידול במספר מקבלי קצבת נכות וכן השינויים שחלו בענפי גמלאות אחרים¹, השפיעו על משקלם של התשלומים בענף נכות מתוך כלל תשלומי הגמלאות – אשר הלכו וגדלו בהתמדה עד שנת 2008. כיום, סך ההוצאה בעבור קצבאות נכות כללית (כולל ההוצאה בעבור שיקום נכים²) נאמד בכ-7.9 מיליארד ₪ בשנה, המהווים כ-70% מסך ההוצאה של ענף נכות וכ-12.1% מסך תשלומי הביטוח הלאומי לגמלאות.

¹ העלאת גיל הפרישה בשנת 2005 והקיצוצים שנעשו בשנים 2002-2003 בגמלאות הביטוח הלאומי, שהשפיעו בעיקר על מקבלי קצבאות זקנה, הבטחת הכנסה וילדים.
² לא כולל את התשלומים לשירותים מיוחדים, ילד נכה, נידות, גזות ופוליו

השנה הוחלט לבחון את היקף התעסוקה של מקבלי קצבת נכות גם על פי המידע המתקבל ממס הכנסה, (המידע מתקבל בפיגור ומבוסס על טופסי 106³). עד היום לא נבדקה השפעתם של עדכונים טרואקטיביים על המידע המתפרסם מתוך מערכת נכות כללית. בחינה זו העלתה כי מדי שנה יש יותר נכים, שלפי דיווחי מס הכנסה יש להם הכנסות מעבודה, בהשוואה למספר הנכים שבנתונים החודשיים של הביטוח הלאומי מדווח שהם עובדים (תרשים 2). משנת 2003, הפער בין מספר הנכים, המדווחים כעובדים בכל אחת מהמערכות, גדל.

מקבלי קצבת נכות המועסקים בשוק העבודה, לפי מערכת נכות וקובצי שכר, 2010-2003

השנה נערך גם מחקר בנושא שילוב נכים בחברה ובשוק העבודה, שכלל סקירה מקיפה של הספרות המקצועית והניסיון המקצועי שנצבר לאורך השנים. כמו כן המחקר כלל סקר שבו נבחנו עמדותיהם של מקבלי קצבת נכות כללית ביחס לחוק לרון, לשיקום המקצועי שפועל במסגרת הביטוח הלאומי, וכן את מאפייני התעסוקה של מקבלי הקצבה העובדים.

מן הסקר עולים הממצאים הבאים:

- רק כ-19% ממקבלי קצבת הנכות בשנת 2012 מועסקים, מדובר ב-39 אלף אנשים.
- רוב הנכים מועסקים בשוק החופשי (82%), במשרות חלקיות (53%) ובשכר נמוך (פחות מ-3,000 ₪).
- רק 21% ממקבלי קצבת נכות מכירים או שמעו על תיקון החוק המאפשר לעבוד, מבלי שזה יגרום להפסקת קבלת קצבת הנכות.

³ נתוני שכר מעודכנים מועברים לביטוח הלאומי בידי רשות המיסים בפיגור של 18 חודשים. בזמן כתיבת שורות אלה, הנתונים שברשותנו מעודכנים לשנת 2010 – לכן מוצגות שנים אלה.

- רבים העידו שברצונם להשתלב בעבודה אך מבלי שתיפגע קצבתם (60% ממקבלי קצבת נכות העידו כי הם חוששים מאוד לאבד את הקצבה ואת ההטבות הנלוות לה). כמו כן הם דיווחו כי לדעתם הם אינם מסוגלים לעמוד בדרישות המעסיקים.
- ב-15 השנים האחרונות גדלה החשיפה של ציבור הנכים לפעילות אגף השיקום (רק רבע מהנכים דיווחו שאינם מודעים לפעילות זו של הביטוח הלאומי) אולם שיעור מקבלי הקצבה הפונים לקבלת עזרה מהאגף נותר ללא שינוי, 24% מכלל הנכים.
- 62% מהנכים שפנו לעזרת השיקום, דיווחו כי עשו זאת מתוך רצון להשתלב בעבודה.

כדי לקדם את סיכויי השתלבותם של אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה החופשי יש לקדם את פיתוחם של מקומות העבודה, דוגמת העסקים החברתיים (Social Businesses) היות שהסיכוי שאדם עם מוגבלות יתקבל לעבודה בשוק החופשי, לאחר שצבר ניסיון דומה בעסק חברתי גבוה מההסתברות שאותו אדם יתקבל לאותה עבודה ללא ניסיון מתאים. החוקרים מוסיפים שע"י שימוש במנגנונים הקיימים והגדלת תקציבים, המגזר הציבורי יכול וצריך לתמוך בעסקים חברתיים הפועלים לשילוב עובדים מודרים בשוק התעסוקה.

נתונים נוספים נמצאים בפרסומים הבאים באתר הביטוח הלאומי:

1. הסקר "מקבלי קצבת נכות בשנת 2012" נמצא באתר במדור פרסומים ומדיניות חברתית/פרסומים/סקרים תקופתיים (מס' 252).
2. המחקר "שילוב נכים כלליים בתעסוקה: ניסיונות, קשיים ומסקנות לעתיד", נמצא באתר במדור פרסומים ומדיניות חברתית/פרסומים/מחקרים לדיון (מס' 114).